

Šialený Kôň, (angl. *Crazy Horse*, v jazyku Lakota: **Tħašúnke Witkó**, IPA:tħaʃũke witkɔ v klasickom pravopise kmeňa Lakota), doslovne "Jeho-kôň-je-šialený" alebo "Jeho-kôň-je-oduševnelý", (* asi 1845, Bear Butte, Južná Dakota, USA - † 5. september 1877, Fort Robinson, Nebraska) bol vojnový náčelník indiánskeho kmeňa Lakotov (Siouxov), skupiny Oglala. Je považovaný za jedného z najvýznamnejších náčelníkov, ktorí sa v druhej polovici 19. storočia preslávil predovšetkým víťazstvom nad armádou USA v bitkách pri Rosebude a Little Bighorne.

Bojoval v mnohých bojoch medzi kmeňom Lakota a ich tradičnými nepriateľmi - Crow, Shoshone, Pawnee, Blackfeet a Arikara.

V roku 1864, po tom, ako Tretia coloradská kavaléria zdecimovala kmeň Severných Cheyenne v Masakri Sand Creek, sa s ním skupiny Lakota Oglala a Minniconjou spojili proti americkej armáde. Šialený kôň sa zúčastnil Boja Red Buttes a následného Boja na Mostovej Stanici Platte River v júli 1865. Pre svoje bojové schopnosti bol v roku 1865 kmeňom pomenovaný Ogle Tanka Un - Nositeľ košele, alebo vojnový vodca (ozdobná košeľ a symbolizovala výnimočnosť).

21. decembra 1866 Šialený Kôň, spolu s ďalšími 6 bojovníkmi z Lakota a Cheyenne, pripravil pascu pre kapitána Williama Fettermana s 53 člennou pechotou a 27 člennou kavalériou pod vedením poručíka Grummonda. Šialený Kôň vlákal Fettermanovu pechotu na horu. Medzitým vodca Cheyenne Malý vlk so svojimi bojovníkmi, ktorí sa predtým ukrývali na druhej strane Peno Head Ridge, zablokovali cestu vedúcu späť do pevnosti. Z hory sa prihnali bojovníci Lakota, a zaútočili na pechotu, zatiaľ čo pri Peno Creek vyrazili zo skrýše v húštine cheyennskí a lakotskí bojovníci. Takmer 1 000 členné kombinované indiánske vojsko zabilo všetkých príslušníkov americkej armády, na čo bieli spomínali ako na Fettermanský Masaker. Kmene Lakota a Cheyenne túto udalosť nazvalo Boj stovky v ruke. Bola to dovtedy najväčšia americká porážka na Veľkých Planinách, ktorú zatienila až bitka pri Little Bighorne.

17. júna 1876 viedol Šialený Kôň 1 500 člennú skupinu z Lakoty a Cheyenne v prekvapujúcom útoku na 1 000 člennú kavalériu generála Georga Crooka a jej spojencov - kmene Crow a Shoshone. Tento boj, zdržal Crooka pri pridaní sa k Siedmej kavalérii Georga A. Custer, čo zohralo úlohu v následnej Custerovej porážke v Bitke pri Little Bighorne.

8. januára 1877, pri Wolf Mountain na území Montany, bojoval Šialený Kôň svoju poslednú veľkú bitku - proti Americkej kavalérii. Jeho ľud zápasil s ťažkou zimou, hladom a trvajúcim mrazom. Šialený Kôň sa rozhodol so svojou družinou vzdať, a odísť do pevnosti Fort Robinson v Nebraske.

5. septembra 1877 Šialený kôň bol pod rúškom noci zatknutý a odvedený na ústredie divízie. Keď došli dovnútra, Splašený kôň sa začal brániť a bojovať so strážnikmi a indiánom Malým veľkým mužom (Little Big Man), a pokúsil sa ujsť. Len čo ale vyšiel pred dvere, bodol ho bajonetom jeden z členov stráže. a neskoro tej noci zomrel. „Dokonca aj pri tom, ako umieral, Splašený kôň odmietol ležať na lôžku bielych mužov. Trval na tom, aby ho položili na zem. Vojaci pri ňom stáli až do chvíle jeho smrti“